

Важливо, щоб лобісти діяли в межах закону та етичних стандартів і не використовували незаконні методи впливу на прийняття рішень. Держава повинна законодавчо закріпити механізми для контролю за лобізмом та протидії незаконному впливу на прийняття рішень, включаючи вимоги до реєстрації лобістів, обмеження витрат на лобіювання та обов'язковість декларування таких витрат.

Список використаних джерел:

1. Євченко Р. І. Інституалізований лобізм, як конвенціональна практика політичної участі. Політичні інститути та процеси. 2022. № 4. С. 31–37.
2. Лубінець Д. В. Лобізм у політичній системі: закордонний досвід для України : дисертація. Спеціальність 052 Політологія. Маріупольський державний університет, Маріуполь, 2020. 241 с.
3. Allern S., Pollack E. The role of think tanks in the Swedish political landscape. *Scandinavian Political Studies*. 2020. 43(3). P. 145–169.
4. De Bruycker I., Beyers J. Lobbying strategies and success: Inside and outside lobbying in European Union legislative politics. *European Political Science Review*. Volume 11. Issue 1. February 2019. P. 57–74.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-303-6-15>

Возвик О. О.,

*аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

АНТИКРИЗОВЕ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ СФЕРОЮ В УМОВАХ ВІЙНИ

Початок повномасштабного вторгнення Росії в Україні, а відтак введення воєнного стану на території нашої держави призвело до загострення жажливих явищ для національної економіки, які виражаються у руйнуванні логістичних ланцюгів, виробничих потужностей, інфраструктурних об'єктів, що суттєво перешкоджає управлінню економічною сферою. Через це спостерігається суттєве зменшення кількості підприємств, що, в свою чергу, зумовлює зменшення обсягу ВВП, зростання кількості безробітного населення, а також рівня бідності в країні. З метою забезпечення ефективного

економічного розвитку в умовах війни потрібно зосередитися на можливому відновленні діяльності бізнесу.

Важливим питанням, яке стоїть перед підприємством є запобігання банкрутству та забезпечення процвітання компанії. До причин, через які підприємство попадає в кризу відносять: зміну внутрішнього середовища, тобто ті, які виникають в результаті діяльності самого підприємства та зміну факторів зовнішнього середовища, а саме, ті які не залежать від підприємства. В умовах тотальної, широкомасштабної війни весь суспільно-державний механізм спрямований на перемогу над ворогом. Однак економічне зростання в умовах війни можливе, стверджують представники неокласичної теорії [6].

Україна, яка зіштовхнулася із агресією з боку Російської Федерації має величезні труднощі у поєднанні чотирьох факторів економічного зростання – природних ресурсів, трудових ресурсів, капіталу і технологій. Ці труднощі посилюються різноманітними інституційними і соціокультурними перепонами. Найважливішими із них є корупція, хабарництво, недосконалість податкової системи. Але найгірше – це дії агресора по знищенню інфраструктури, які різко негативно впливають на соціально-економічний розвиток нашої країни. Повномасштабна війна як суспільне явище проектується на мілітарну, політичну, економічну, соціальну, гуманітарну та інформаційну сфери. Поряд з цим, постає необхідність ідентифікації господарських ризиків, характерних саме сфері бізнесу, що здійснюється в умовах війни, та окреслення їх наслідків і можливих шляхів оптимізації [4, с. 39].

Державним антикризовим управлінням називають розробку і реалізацію комплексу заходів, спрямованих на управління в умовах вже існуючої кризи, а також на виведення держави з кризового стану, виявлення, прогнозування та попередження внутрішніх і зовнішніх загроз стабільності держави та її регіонів, а у разі їх настання – на мінімізацію негативних факторів [1, с. 33].

Антикризове публічне управління економічною сферою є процесом цілеспрямованого впливу держави в особі органів державної влади і управління, спрямованого на попередження чи мінімізацію негативних ефектів кризових явищ з метою підтримання сталого економічного розвитку. Державне антикризове управління як економічна категорія макрорівня є системою засобів нормативно-правового та організаційно-економічного впливу держави щодо захисту економіки в цілому та її суб'єктів від загострення протиріч та критичних ситуацій, запобігання банкрутства та припинення або унеможливлення їх майбутнього розвитку. Державне антикризове управління виходить з достовірного аналізу реальної ситуації та постановки максимально конкретних і чітких цілей, а також розробки

інструментів, які допомагають трансформувати кризову ситуацію у напрямі вирішення поставленого завдання – подолання економічної проблеми [2].

Антикризове управління є поєднанням форм і методів реалізації антикризових процедур для органів державної влади. У систему антикризового управління входять механізми, спрямовані на прогнозування та запобігання негативним явищам за рахунок використання стратегій управління та створення нових спеціалізованих програм. Використання антикризових методів управління допомагає не тільки зберегти, але зміцнити та збільшити економічний потенціал держави за умов економічної кризи, надзвичайних ситуацій, військових конфліктів [3].

Функціонування системи забезпечується спільними зусиллями національних антикризових регуляторів, судів та ліцензованих арбітражних керуючих і кризових менеджерів з питань неплатоспроможності [2].

Основними напрямками та інструментами антикризового публічного управління економічною сферою в умовах війни є:

- законодавча та нормативна діяльність у економічній сфері. Основою законодавства України є Конституція. Цивільний кодекс України регулює відносини в межах її території (ст. 4 ЦК України) і відіграє важливу роль у регулюванні відносин між суб'єктами господарювання. Держава користується рівними правами у цивільних відносинах з іншими учасниками цих відносин (ст. 167 ЦК України) [5];

- фінансове управління економічною сферою, мета якого полягає в, передусім, налагодження банківської діяльності, забезпеченні відкритості підприємництва до кредитів на належних умовах, наданні допомоги в сфері відновлення інвестиційної діяльності, забезпеченні зменшення ставок рефінансування, а також забезпеченні ефективності здійснення ринкових операцій тощо;

- управління сферою виробництва. У процесі поглиблення реформування необхідно подолати штучне протистояння між державою та ринком. Слід виходити з того, що основним суб'єктом забезпечення політики економічного зростання, подальшої демократизації суспільства та поглиблення інтеграційних процесів має бути держава. Тому існує об'єктивна необхідність суттєвого підвищення її ефективності діяльності. Водночас слід виключити надмірне державне втручання в зони, де її присутність не обов'язкова. Не заміна усталеного ринкового механізму, а доповнення, вдосконалення, посилення ефективності та його дієвості [5];

– управління інноваційно-інвестиційною діяльністю, яку необхідно реалізовувати шляхом використання не лише ринковими методами, але й в поєднанні з адміністративними методами;

– стратегія доходів і соціальна політика. Необхідність посилення регуляторних функцій держави пов'язана із суттєвим посиленням її впливу на розвиток соціальної сфери, процеси, пов'язані зі зміною соціальної структури, подоланням глибокої диференціації доходів населення та зміцненням позицій середнього класу. Надійним гарантом конституційних прав і свобод громадян має бути держава [5].

Таким чином, загалом антикризове публічне управління має досить важливе значення в процесі державного втручання в перебіг кризових явищ (зокрема в сучасних воєнних умовах) та спрямоване на протидію та подолання кризового становища в державі. Головна мета антикризового публічного управління економічною сферою в умовах війни полягає у покращенні інвестиційного клімату в державі за рахунок формування дієвих систем відновлення виробництва збанкрутілих підприємств, недопущенні сфальсифікованого банкрутства, наданні допомоги і реабілітації боржників тощо. Задля досягнення даної мети держава повинна передусім визначити перспективні напрями і використовувати весь комплекс інструментарію у відповідності з поставленими цілями та завданнями антикризового публічного управління.

Список використаних джерел:

1. Адамська О. Антикризове управління в контексті реагування на регіональні виклики: теоретико-методологічний аспект. *Ефективність державного управління*. 2018. Вип. 2(55). Ч. 1. С. 30–38.

2. Бондар О. В. Ситуаційний менеджмент. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 326 с.

3. Василенко В. А. Антикризисное управление предприятием : учебное пособие. К. : Центр учебной литературы, 2020. 590 с.

4. Ватченко Б. С., Шаранов Р. С. Антикризове управління підприємством в умовах війни. *Економічний простір*. 2022. № 182. С. 38–43.

5. Кривов'язюк І. В. Антикризове управління підприємством : навчальний посібник. 3-тє видання, доповн. і переробл. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 396 с.

6. Kanova T. Xolt R. Horn R., Rosser B., Rosser M. Keynesian Comparatible Economics: The Iconoclastic Visin of Lyun Turgeon (1920–1999) Chapman University. School of law Legal Studies Research Paper Series. URL: http://www.papers.ssrn.com/sol3/papers_cfm?afabstract_id=929196